Communication and Argumentation in the Public Sphere **ISSN 1843 - 7893**
(2007) Year I, Issue 3
Galati University Press
Editors: Anca Gâță & Adela Drăgan
Proceedings of the Conference *Public Space* vs *Private Space*, THIRD VOLUME
April 12th-14th, 2007 – "Dunărea de Jos" University, Galați Romania
pp. 360-369

Daniela ȚUCHEL

Englezoaice în ofensivă: spațiu public în ramă de comedie

Universitatea „Dunărea de Jos", Galați, ROMÂNIA
tucheldaniela@yahoo.com

Introducere

Punctul de plecare al articolului de față este o pagină de roman semnat Iris Murdoch – personalitate în principal reținută de critica actuală drept o prezență victoriană într-o post-modernitate conservatoare. Se propune o analiză a interacțiunii pragmatice şi schemelor discursive dintr-un pasaj menit să faciliteze argumentarea unei anume organizări a spațiului romanesc. Pagina murdochiană de notorietate a întâlnirii co-acționarelor unei reviste feministe se poate decoda ca o variantă de devenire a femeii în spațiul public. Alternativ, poate fi o parodiere a ideii filosofice de *libertate ca preluare în proiect* (Liiceanu 1997: 133), cu picanterii tipic englezeşti şi cu priceperi, exagerate la modul ilar, de gestionare a relațiilor umane prinse într-o rețea necesară funcționării lor. Mai precis, este vorba de un fragment – la rândul lui fragmentat pentru analiză în zece secvențe – din romanul *The Flight from the Enchanter* (mai jos, FFTE) / *Fuga de vrăjitor*, publicat de Murdoch în 1956.

Cu atenția dirijată spre cultura dominată de rasa albă, perspectiva masculină şi extracția socială de mic-burghez, Iris Murdoch execută un balans grațios între aranjamentele solide, pragmatice de realism şi jocul descătuşat, fantezist al romanțului.

Scena care urmează să fie analizată se poate prefața astfel: co-acționarele revistei *Artemis* se întâlnesc în şedință pentru a decide soarta publicației lor. Datele de exterior ale scenei din FFTE (Murdoch 1979: 185-190), adică reperele cognitiv-deictice, sunt consemnate riguros de Murdoch: momentul zilei (ora zece şi un sfert), locul întrunirii (hotelul West End), participanții în ordinea sosirii. Apare mai întîi Hunter, cel care redactează o dare de seamă anuală şi anunță totodată starea financiară a revistei, de astă dată fiind pregătit s-o scoată la vînzare; apoi soseşte Calvin, amator să cumpere; urmează Rosa, a cărei fotografie e obiect de şantaj pentru Calvin în această negociere. Toți manifestă stînjeneală şi îşi ocupă locul în tăcere în sala de întruniri. Nu trece mult şi, cu vuiet mare, grupul de treizeci de cucoane (*ladies*), co-acționarele, pun stăpînire asupra sălii şi se declară susținătoarele fie ale doamnei Carrington-Morris, fie ale celei de-a doua lidere de opinie, doamna Wingfield. In stadiul de anonimat feminin colectiv, romanciera scoate în prim plan cîte un scurt *solo* de prezențe reperabile prin accesorii: doamna cu borul mare la pălărie, doamna cu voal pe cap, doamna cu proteza auditivă, doamna cu mantilă, doamna căruntă pieptănată cu breton.

Spațiul din roman – cu ambianța corespunzătoare – permite, în pasajul analizat, configurații interesante şi reamenajări spectaculoase, iar impactul este complex orientat şi spre participante, şi către cititor. Relațiile stabilite între feministe sunt colorate hedonist şi pecuniar de obiecte-obstacol şi obiecte-instrument în calea comunicării lor; pe de altă parte, în plan spiritual, apar satisfacții şi afilieri simbolice, chiar dacă sunt consecința unor manipulări stridente. Se constată că nu

BDD-A25321 © 2007 Galați University Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 17:52:32 UTC)

finețea unui caracter sau al unui episod din intrigă generează hazul, ci situația grosieră, de exagerare. Concluzia va fi că feministele se contaminează întru afirmarea unei identități publice, pe măsura „sărăcirii" spațiului privat de notele personale afirmate la începutul şi pe parcursul scenei analizate.

Piramida finală de capete consemnează la modul comic dizolvarea aspectelor divergente sau incompatibile într-un monolit bine conturat spațial. Urmînd firul analizei spațiului public în care se oficializează comportamente private, se evidențiază posibilitățile de operare a gîndirii creatoare cu *imaginea* şi a limbajului literar cu *acte* pragmatice de discurs.

Inainte de a-i analiza pe actorii negociatori în plin exercițiu de competențe de tot felul, precizăm vechimea termenului de *negociere*: el datează din timpurile Romei antice (Deac 2002: 5) cînd cei bogați, liberi – dar nu şi nobili – se ocupau de activități *ne*-practicate de patricieni. Acestora li se cădea să cunoască numai *otium*, desfătarea. *Nec-otium* (cu alte cuvinte, negoțul) împăca, la modul subtil ambivalent, distracția şi munca. Se dobîndea ceva, fără efort marcant, dar cu satisfacții într-o funcție publică sau o afacere privată. Toate nuanțele rămîn valabile pentru vremurile moderne. Astăzi chiar se invocă termenul *negociere* ca o „modă" în analiză de cîte ori apare o situație de comunicare.

Această clarificare cultural-lingvistică, la care adăugăm o idee liiceană, pot juca rol de prolog la analiza negocierii din FFTE: „Fiecare dintre noi este într-un fel anume: fie prevăzător, fie spontan, fie calculat, fie violent, fie răbdător. Succesul fiecăruia depinde, aşa stând lucrurile, de nimereala momentană dintre exigența situației obiective şi calitatea pe care o posedăm, iar insuccesul de nepotrivirea dintre situație şi fire" (Liiceanu 2006: 52).

Co-acționarele revistei *Artemis* se întîlnesc în şedință şi performează într-o scenă de un comic savuros (*outrageously funny*, după formula de pe coperta ediției din 1979 a romanului), cu tentă de farsă şi cu deznodămînt pe care îl anticipăm spunînd că „nimereala" mai sus pomenită se va solda cu o negociere de succes.

1. (Pre-)Secvența acomodărilor cu anturajul

Este de reținut, deocamdată, că demarăm în analiză de la două certitudini, şi anume: există o formulă organizatoric-instituțională (acțiunile la revistă) care preexistă momentului şi trebuie respectată în litera regulamentelor ei; în al doilea rînd, se ştie că sensul întîlnirii e negocierea vînzării revistei, o negociere directă, fără intermediari, multilaterală, dialogată şi împletind două tipuri de mize, o miză economică şi o miză ideologică. Felul în care se avansează în interacțiune ne inspiră zece secvențe pe care să facem adnotări. Versiunea românească ne aparține.

Aşa cum un roman a fost întotdeauna ambivalent prin combinația de ficțional şi referențial, dialogul dintre personajele de mai jos este combinat sau, mai exact, îmbinat din porțiuni convenționale decodabile prin prisma teoriei pragmatice a actelor de vorbire şi pasaje conversaționale „naturale" aşa cum oricine se descurcă în interacțiune cotidiană cu semenii.

— Ai putea să-mi explici cine este acest tînăr domn? întrebă doamna cu pălărie mare, sosită prima şi care acum se întorcea către cineva pe scaunul din spate.

— Evident e fratele domnişoarei Keepe.

— Da, dar cine-i domnişoara Keepe?

— Domnişoara Keepe e tocmai domnişoara de aici.

— Da, dragă, dar ea, cine-i ea?

— E fata lui Maggie Richardson.

BDD-A25321 © 2007 Galați University Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 17:52:32 UTC)

— A, fata lui Maggie Richardson, desigur! Băiatul nu prea seamănă cu Maggie, nu?

O pre-secvență de acomodare a primelor sosite cu ceilalți din sală conține, firesc, identificări o dată cu obținerea de informații şi pentru planul ascuns a ceea ce nu se vede, şi anume: grupul tineretului – Rosa, Hunter, Calvin – nu se instituie în opoziție inexpugnabilă atîta timp cît fratele şi sora sunt descendenții uneia de-a lor. Pe acest fapt se va putea clădi şi acțiunea de salvare neaşteptat de rapidă a revistei, pe faptul că nu se poate forța în aceste împrejurări o diviziune rigidă *insiders* versus *outsiders*. Poate doar Calvin, singur, cu intenția lui de a cumpăra, să se înfrunte cu restul lumii, dar o face fără convingere, retrăgîndu-se rîzînd, la îndemnul prietenului, în secvența ultimă. De altfel, trebuie remarcat că şi numele sunt funcționale: *Keepe* o indică pe domnişoară ca aliată în păstrarea revistei (ea şi face ceva în acest sens, notează pe o listă sponsorii în secvența finală); *Hunter*, alăturat titlului *Artemis*, formează mai curînd tabloul vînătorii ca pasiune comună celor două sexe; iar *Calvin* ne previne că cineva vrea „reformă". Revenind la personajul cu pălărie, el este emblematic pentru ignorantul sau nepregătitul care are „baftă" şi dă savoare comică rezolvării. Acelaşi personaj se va plînge în secvența 3, *Why weren't we told of this before*, cînd de fapt înştiințările se făcuseră.

Pe de altă parte, modul lent în care se produce „iluminarea" primei vorbitoare conduce spre insatisfacție, iritare şi menținerea tirului interogațiilor. Spațiul se lasă greu cucerit, căci deicticul *aici* nu atrage după sine şi evidența informațională. Ceva poate să stea sub ochi şi să nu „vorbească de la sine" – cam aceasta ar fi morala secvenței.

2. Debutul întrunirii: prezidare bicefală

— Vă rugăm, linişte, se auzi doamna Carrington-Morris.

— Hai, începeți odată! zise doamna Wingfield.

— Ascultați, zise doamna cu mantila, înțeleg eu bine că se propune *Artemis* spre *vînzare* ?

— Asta se propune, zise Hunter.

— Nu cred că putem îngădui aşa ceva, ştiți, zise femeia cu breton cărunt care avea aerul că se crede singura persoană de față care pricepea cu adevărat ce se petrece.

Modul imperativ în care cele două doamne deschid şedința semnalează două aspecte: arondarea puterii prin discurs (şi se va menține autoritatea bicefală pînă la sfîrşitul reuniunii) şi, totodată, situația competitivă în care ele singure se instalează. Concomitent, există o formulă a puterii prin discurs pe care o utilizează pe teritoriul său scriitoarea, atunci cînd le diferențiază pe cele două din mulțime mai mult decît prin numirea accesoriilor unicat (tip mantilă, etc.) şi anume constanța referirii la cele două prin patronim. O dată cu afirmația *I don't think we can allow that* se aprinde scînteia luptei feministe. Debutul, prin chemarea la ordine şi disciplină din partea organizatoarelor şi continuarea, cu dezordine şi improvizație, arată cît de paradoxal contradictorie e ființa umană, mai mult sau mai puțin adeptă a feminismului.

Morala acestei secvențe ar putea fi: *unde-s doi, puterea scade*. Prin intervențiile lor de intenție similară, liderele de grup şi-au luat în primire cîte o jumătate de teritoriu, dar l-au pierdut în totalitate, căci alte două „din mulțime" rostesc esența: tematica întîlnirii şi atitudinea de adoptat.

BDD-A25321 © 2007 Galați University Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 17:52:32 UTC)

3. Trimiterea la colț

— E o chestie de necesitate financiară, spuse Hunter. Poate mă lăsați să explic.

— Au nevoie de bani lichizi, exclamă doamna Wingfield.

— De ce nu ni s-a spus dinainte? întrebă doamna cu pălăria mare.

— Doamnă, zise Hunter, ați primit înştiințare despre această şedință în fiece an. Nu e vina mea că niciuna dintre dumneavoastră nu s-a deranjat vreodată să vină.

Observă cu uşurare că sentimentul lui că este încolțit îi transforma frica în furie.

Universul nepalpabil al rolurilor si relațiilor sociale, plus cel al zvonurilor şi propunerilor, este deodată populat şi cu ceva material: banul. Ce a fost deja (*a notice of this meeting* şi celelalte) devine un prezent de certitudine şi concretețe (*They need cash!*) şi prefigurează şi un viitor al posibilităților, chiar şi pentru bărbați: Hunter, în urma introspecției, ştie că e mai constructiv să resimtă furie (*anger*) decît frică (*fear*), în fața feminității dezlănțuite. Prestigiul lui masculin fusese afectat din motive de el ştiute, din moment ce, lingvistic, utilizează formule redresive (*Perhaps, I can…*) care agravează pierderea de statut. De „furie" nici atît nu poate fi vorba, cînd în secvența ce urmează el gesticulează *hopelessly* în fața obtuzității cu care feministele reacționează la ideea de bărbat. El ce fusese atunci ca administrator al revistei?

Ceea ce remarcăm cu privire la spațiul tot mai frapant ocupat de autorități feminine diverse este că devine neîncăpător pentru bărbat. El este „încolțit", dar „colțul" în care este înghesuit – constată el cu detaşare – va genera nişte avantaje, îi va da tăria rezistenței.

4. Spațiul logicii strîmbe

O doamnă cu voal care nu vorbise pînă atunci se aplecă în față şi hurui precum o pendulă înainte să rostească ceva.

— Mmm, să înțeleg că afirmați că se propune *Artemis* spre vînzare - *unui bărbat* ?

Hunter făcu un gest de deznădejde.

— Se fac doi ani de cînd administrez revista şi, la urma urmelor, sunt bărbat!

Această declarație sfruntată fu urmată de înțepeneală şi tăcere.

— Totul e foarte derutant, zise doamna cu aparat auditiv.

— Nu vă supărați, zise femeia cu breton, părerea mea este că nu e derutant deloc. Potențialul cumpărător e cineva care, ca să o spunem mai blînd, nu e susținător al emancipării femeii. A consimți la această vînzare ar însemna să consimțim la schimbarea radicală a caracterului revistei.

— De fapt, zise Hunter, caracterul revistei deja s-a schimbat. De cînd s-a-nfăptuit emanciparea femeii ...

— *Cum*? zise doamna cu mantilă. Se auzi un murmur colectiv.

— Tînărul acesta are impresia că femeile s-au emancipat! zise careva din spate. Se înalță un crescendo de voci.

— Mărturisesc că asta e foarte şocant pentru mine! zise femeia cu breton. Păi cum, faptul în sine că expresia 'emanciparea femeii' încă mai are înțeles pentru noi dovedeşte că ea încă nu s-a înfăptuit.

Calvin, care stătuse întors cu îndrăzneală să studieze pe fiecare orator în parte, zise deodată:

— V-ați declara de acord, doamnă, că expresia 'emanciparea şerbilor' mai are sens şi că asta dovedeşte că şerbii nu sunt încă emancipați?

BDD-A25321 © 2007 Galați University Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 17:52:32 UTC)

Se lăsă tăcere din cauza stînjenelii.

Aceasta este secvența-cheie pentru dezbaterea feministă. De care Iris Murdoch îşi rîde în felul ei caracteristic, lăsîndu-l pe Calvin cu invocarea unui contra-exemplu pentru falacia femeii cu breton. Tăcerea şi stînjeneala atît preced cît şi succed întretăierii de replici majore, cînd logica masculină spulberă iluziile unor „ne-emancipate". Absența informației le-a anulat controlul asupra situației revistei (pe care, culmea ironiei, l-a deținut tot timpul un bărbat!), le-a facilitat iluzionarea, iar în momentul narativ din secvența 4 li se disipează şi puterea prin discurs. Este totuşi secvența în care încep manifestări fonice ca preludiu al escaladării violențelor şi în alte forme tipic feminine mai tîrziu. In împărțirea spontană între *ladies* a oportunităților de atac feminist, pasajul de deasupra e dominat cu dublă replică mult amplificată de cea la care se face referință numai cu vocabula „femeie", *woman* (*the woman with the fringe*).

5. Spațiul insultei ...

— Ăsta cine-i? întrebă doamna cu aparat auditiv, e domnul Fox?

— Nu, nu, făcu Hunter şocat.

Calvin o țintea dur pe femeia cu breton, şi ea, roşie la față, nu era în largul ei.

— Asta **sună** altfel, rosti ea încăpățînată.

— Ce sună altfel? zise Calvin.

— E-aşa deştept c-o să-l omoare deşteptăciunea! zise doamna Wingfield.

— Aici parcă-i la nebuni, zise doamna cu aparatul auditiv.

Secvența 5 vine în continuare cu aprecieri raportate la sensul reprezentărilor prin limbaj şi, cu verdictul ultim (*This is like being in a madhouse*), subliniază mecanismul de formare a nonsensului: reprezentarea al cărei înțeles rămîne inaccesibil e mai puțin determinată în filosofia limbajului chiar decît o minciună (cum indirect o demonstrează Calvin cu *serfs are not yet emancipated*) şi se transformă în nonsens. Rolul secvențial dominant cantitativ (două replici) e interpretat acum de (iarăşi ironizare!) persoana cu handicap acustic, care oricum trebuie că aude „balamucul" foarte clar.

6. ... dar şi spațiul convivialității

— Cred că ar trebui să avem o propunere la care să ne dăm votul, zise doamna cu pălăria mare.

— Mmm – propun să ne-ntrerupem pentru ceva răcoritor, zise doamna cu voal.

— Ce idee veselă! zise doamna Wingfield. Să ia cineva clopoțelul să sune.

— De fapt, mi-am permis libertatea, zise doamna Carrington-Morris, să fac o comandă de ceai şi prăjiturele cînd am sosit.

— Uite clopoțelul. Să sun? întrebă doamna în mantilă de pe un scaun în preajma şemineului.

— Da, dragă, fă-o, zise doamna cu aparat auditiv. Tuturor ne-ar prinde bine o ceaşcă de ceai.

Se auzi o bătaie în uşă şi intră un chelner. Întrebă:

— E aici doamna care a comandat opt sticle de şampanie?

— Exact, adu-le încoace! exclamă doamna Wingfield.

— Nu, zău! spuse doamna Carrington-Morris.

BDD-A25321 © 2007 Galați University Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 17:52:32 UTC)

Se declanşase o vînzoleală generală. Hunter se străduia să-l facă atent pe Calvin, dar Calvin îşi ascunsese faţa în mîini. Rosa se lăsase pe speteaza scaunului cu priviri oarecum rătăcite. Un chelner aduse şampania, urmat de un alt chelner cu o tavă mare cu ceşti pentru ceai.

— Da' paharele unde sunt, zăpăcitule? zise doamna Wingfield. Ori se presupune că bem din ceşti?

Aceasta este secvenţa rivalităţii făţişe „ceai-şampanie" traductibile ca tradiţie-emancipare modernă. Tot aici iese la iveală premeditarea unora, faptul că întîmplările mai sunt şi planificate. Iar „planul" urmează să se priceapă încetul cu-ncetul în secvenţele ulterioare şi să devină analizabil în componentele ştiute de analişti, adică decompozabil în obiective (*goals and outcomes*), modele de acţiune (*designs*), proceduri (*procedures*) şi operaţiuni (*operations*). Vom relua analiza în finalul şedinţei coacţionarelor. Deocamdată atmosfera e mult mai animată (*a general flutter*), doamnele sunt în vervă fie datorită unui ceai cuminte, fie de la extravaganta şampanie, iar ideea unei propuneri de supus la vot este încă o dată amînată, probabil în mod deliberat – încă nu exista terenul pregătit, conform scopurilor „creierului" acţiunii.

7. Cucerirea spaţiului de către obiecte

— Trebuie s-o spun, a zis femeia cu breton, care-şi regăsise cumpătul în confuzia generală, că eu cred că nu s-a procedat cu tact, Camilla. Cum să fi uitat tu că unele din noi suntem membre în Liga Temperanţei?

— Şi de ce să nu fi uitat? se răsti doamna Wingfield. Am uitat mai totul, chiar lucruri importante. De ce m-aş fi deranjat să imprim prejudecăţile **tale** în memoria mea? Scoate dopul la sticle, chelner!

— Păi n-aş zice nu la o cupă de şampanie! zise doamna cu mantilă.

Sosiră pahare, urmate de două ceainice pîntecoase şi farfurii cu prăjiturele. S-a produs o buluceală, în cursul căreia doamna Wingfield se luptă să avanseze spre masă şi se instală acolo cu sticlele şi paharele. Ceainicele treceau pe deasupra capetelor spre doamna Carrington-Morris şi una sau două pălării fură stropite pe parcurs cu ceai opărit.

— Incă mai cred zise doamna cu pălăria mare că ar trebui să supunem o propunere la vot.

Un dop de la o şampanie făcu poc.

— Eu una cred că trebuie să merg acasă, zise doamna cu aparat auditiv către vecina ei. Sunt convinsă că lucrurile or să devină neplăcute. Nu pricep nimic din această întrunire.

In clipa aceea un gest brutal al doamnei Wingfield deconectă firul receptorului ei şi îşi făcu efectul de a o izola de la lucrările şedinţei.

— Cred că toată afacerea a fost cam prost condusă, zise doamna Carrington-Morris. — Nu pot s-o blamez pe domnişoara Keepe. Consider că –

— Mmm – toarnă nişte ceai, dragă Ada, zise doamna cu voal.

Secvenţa 7 dezvoltă direcţiile iniţiate deja: băuturile cuceresc terenul, „temperanţa" se goleşte de sens, votul este încă inoportun. De vorbit, se vorbeşte în continuare foarte mult, încît ai crede că vaga stare de *intoxication* li se va trage de aici mai mult decît din băutură. Interesantă este amplificarea în sens invers a protocolului exprimării menajante (*hedges* în pragmatica conversaţiei), semn că se adînceşte în fapt un dezacord între participante, şi busculada (*scrimmage*) este tot mai comică. Demnitatea ce, cu străduinţă, vrea să rămînă intactă în vorbe se năruie treptat în evenimente din lumea fizică, de la opărire şi pocnetul destupării sticlelor la smulgerea contactelor electrice. Se parcurge de fapt şi drumul de la dezorientare la euforie, cum se clarifică în secvenţa următoare.

BDD-A25321 © 2007 Galaţi University Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 17:52:32 UTC)

8. Un nou spațiu din cel vechi

— Perfect, dacă vreți vot, o s-avem vot, strigă doamna Wingfield.

Lumea își părăsea locurile grupîndu-se ciorchine la ceainice sau la sticlele de şampanie. Pahare şi ceşti treceau din mînă-n mînă.

— Am făcut comanda aceasta, continuă doamna Wingfield, pentru a sărbători eliberarea dragei noastre publicații dintr-un iminent destin tragic. Înainte de a merge mai departe, am să toastez cu voi. Pentru Artemis!

Ca un singur om, asistența se ridică ținînd la înălțime ceşti şi pahare.

— Pentru Artemis!

Doar Calvin rămase-n scaun. Hunter, nereuşind pînă atunci să ajungă la vreuna din băuturi, rămase neajutorat în picioare.

Ceea ce era temporar dizarmonic s-a coagulat în jurul comediei ceştilor şi paharelor. Tragedia era iminentă dar nu mai există. Din ce, nu se ştie, dar parcă nu contează, curajul înfruntării destinului este evident. Murdoch satirizează ideea englezească de „moderație în toate" (*moderation in all things*) cum declară textual în programul ei *Temperance League* verificabilă istoric ca fiind fondată în Țara Galilor în 1903 şi care mai spunea că, pentru a fi ales, un novice jura să rămînă „sobru" (*sober*) nici mai mult nici mai puțin – dar nu mai puțin – de douăzeci şi patru de ore într-un an, fapt pentru constatarea căruia aducea şi doi martori. Aşa că doamnele acționare pot fi ele mai aprinse la față, dar rămîn *ladies* şi totodată, cultural, în compania selectă de femei citate în secvența 10 de mai jos.

9. Spațiul solidarizării acționarelor

— Totu-i perfect, zise doamna cu mantilă după ce sorbi tot din pahar, dar ce se presupune că hotărîm?

— Urmează ca noi să vindem iubitul nostru jurnal acestui magnat al presei – da sau nu?

Doamna Wingfield se balansa pe picioare. Rosa încerca s-o convingă să se aşeze.

— Nu! zise asistența, cu variații de intensitate.

Doamna Wingfield luă loc.

— Aşadar, exclamă ea, ştiți ce aveți de făcut. Domnişoară Keepe, deschide lista donatorilor. Mă poți nota acum cu cinci sute de lire. Primeşti restul mai tîrziu. Ce zici, Ada?

Doamna Wingfield se uită strîmb la doamna Carrington-Morris aflată de cealaltă parte a încăperii.

— Bine-nțeles, zise aceasta din urmă cu demnitate. N-o pot lăsa pe Camilla să mi-o ia înainte. Notează-mă cu alte cinci sute de lire, domnişoară Keepe.

Rosa scosese creion şi hîrtie şi se aşezase şi ea la masă. Cu strigăte de entuziasm, celelalte femei formară curînd cercul în jurul ei. Lista se lungea.

De abia acum sunt personajele feminine, toate, „adunate" şi angajate la unison, fie că mai devreme au tăcut sau au vociferat, s-au abținut ori şi-au exprimat părerile, au aprobat ori au condamnat, au nerv sau sunt supuse; acum le solidarizează *Artemis* în jurul Rosei, chiar şi ea evoluînd la rangul de persoană angajată activ de la statutul de observator în trio cu cei doi tineri, Hunter şi Calvin. Acum femeile îşi cumpără încă odată ce aveau, dar pot duce mai departe acțiunile feministe în plan cultural-tipografic.

BDD-A25321 © 2007 Galați University Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 17:52:32 UTC)

10. Reconfigurare spațială pentru final apoteotic

> Hunter îşi adună foile raportului şi se pregăti să plece. Făcu un gest către Calvin să-l însoțească. Niciodată nu se simțise atît de apropiat de el. Cînd se răsuci, fu surprins să descopere pe chipul lui Calvin o expresie de amuzament şi încîntare. Calvin dădu ochii peste cap şi-şi zvîrli brațele în ceruri.
>
> — S-o ştergem, zise Hunter, înainte să ne facă bucăți-bucățele!
>
> Calvin se ridică. Se cutremura de rîs.
>
> — Inainte ca preşedintele şi misteriosul său prieten să se furişeze afară, zise femeia cu bretonul, mi-ar făcea plăcere să propun un vot de blam împotriva celor ce poartă răspunderea de a aduce băuturi alcoolice la o şedință de felul acesteia.
>
> Urmă şi mai mult vuiet. Hunter şi Calvin se îndreptaseră spre uşă.
>
> — Amazoanele erau abstinente? doamna Wingfield tot striga. Dar Mme de Staël? Dar Sappho?
>
> Tabloul ultim văzut de Hunter era o piramidă de fețe aprinse, cu pălării strîmbe şi guri căscate, în mijloc fiind Rosa care încă nota nume şi adrese. Obrajii ei erau aprinşi iar pieptănătura începea să i se lase.

In acest univers de vitejie isterică feminină şi feministă, bărbații în rolurile Hunter (să fi vînat el ceva, dar ce?) şi Calvin (să fi vrut să reformeze, n-are obiectul reformei, neatingînd stadiul de proprietar al revistei *Artemis*) se retrag discret, amuzați. De fapt s-a încheiat un acelaşi adevărat rol pentru amîndoi – de *observator*. Faptul că cel dintîi e observatorul de drept este nerelevant că nu e figură cunoscută pentru parte din participante, iar faptul că cel de-al doilea e observatorul-surpriză nu ajută decît la o mai pronunțată detaşare din partea lui, implicit o mai mare autonomie ce-i dă voie să şi contraargumenteze la un moment dat. Hunter e prea speriat să savureze comicul situațional, dar Calvin o face şi poate îl va contamina şi pe aliatul său *adhoc* în fața impetuozității celor cu fondurile şi stimulentele ocazionale ce le-au scos din abstinență. Este stimulatoare chiar şi compania cultural-mitologic-legendară în care se văd proiectate cele cu imoderație contemporană: *Amazoanele*, care au strălucit în rol de războinice, răsturnînd imaginea femeii pasive şi dependente de bărbat; *Madame de Staël*, care a avut o mamă, Suzanne Necker, ce a găsit de cuviință, pare-se, să afirme despre bărbat că trebuie să ştie să sfideze opinia publică, iar despre femeie că trebuie să se supună opiniei publice, la care fiica a ales să demonstreze ce înseamnă o minte feminină independentă; *Sappho*, cu ambiguitățile personalității ei şi pe care le-a plăcut englezilor victorieni s-o prezinte, se pare, deviind de la adevărul istoric, ca un fel de profesoară pentru tinerele fete de condiție bună. Descendentele lor cu ce au rămas să „combată"? Cu un breton, o mantilă, o voce mai hîrîită, dar o mare dispoziție de a se sacrifica. La modul comic.

Concluzii

Am asistat în pasajul murdochian analizat la „planul *Artemis*", un plan reuşit prin interacțiune negociată ce are pînă la urmă un singur autor sau inițiator, Camilla Wingfield, şi care s-ar putea succint prezenta în componente sub formă de tabel:

BDD-A25321 © 2007 Galați University Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 17:52:32 UTC)

DATE COGNITIVE VARIABILE	COMPONENTELE INERENTE PLANULUI WINGFIELD	ACTIUNI PROGRAMATE DAR ŞI IMPROVIZATE		
		HUNTER & ROSA	CALVIN	ACŢIONARELE
Cultură	**Obiectiv major (goal)**	continuarea editării revistei	cumpărarea revistei	păstrarea drepturilor de proprietate
Viaţă socială	**Obiectiv secundar (design)**	convocarea unei şedinţe	şantaj cu o fotografie com-promiţătoare	preparative de socializare (tratații)
Situaţii trăite	**Procedură (procedure)**	prezentarea raportului anual	participarea la şedinţă	audierea raportului
	Operaţiuni (modifications of original plans)	întocmirea unei liste de donaţii	retragerea din şedinţă şi din demersurile de cumpărare	oferte de finanţare pentru salvarea publicaţiei

Pentru o analiză de tip comunicativ-funcţional, se pot generaliza cîteva constatări pe întregul pasaj din roman. Mai întîi, este notabil aportul în original al unor verbe modale englezeşti (*must*, *can*, *cannot*, *should*, *shouldn't*, *wouldn't*) care efectuează modalizarea (Bidu-Vrânceanu 2005: 321) celor mai semnificative activităţi ale coacţionarelor, şi anume: gîndirea, înţelegerea, uitarea, rememorarea, blamarea, spunerea şi propunerea. Apar astfel modalităţi epistemice (ce se ştie şi se crede) şi deontice (cu componenta pragmatică a *tactului* cu care se ripostează la o presiune socială). Apoi, se remarcă activarea unor *scheme* mentale ca dezvoltări ale gramaticii textului (Bidu-Vrânceanu 2005: 246), în speţă schema prezentării participanţilor (secvenţa 1), schema desfăşurării (cu derapaje, în cazul de faţă) a unei şedinţe de lucru în afaceri (secvenţele 2-4 şi 10), schema autopropulsării ca lider de opinie (secvenţele 6-9 dau cîştig de cauză, alternativ, doamnei Wingfield şi doamnei Carrington-Morris), schema manipulării prin diversiunea gratificării simţurilor (secvenţele 6-8), schema exemplului personal (secvenţa 9), schema plasării unui blam (secvenţele 7 şi 10).

Fragmentul exploatează relaţiile de metonimie dintre o gamă largă de *indici*, în legătură cu care comunicarea se colorează şi se individualizează. Ni se pare important să subliniem că nici un participant nu utilizează indici *falşi*; ei sunt toţi indivizi „naturali", deşi înzestraţi cu gîndire strategică, dar îşi lasă emoţiile şi personalitatea decriptate uşor. Decriptarea e făcută la modul inteligent-condensat de către prozatoare pentru cititorul căruia îi livrează umorul de situaţie la nivel de consum imediat.

Luînd scena în ansamblu, observăm că s-au creat două identităţi colective pe acelaşi spaţiu; cele două sunt obligate de interesul comun să se unifice prin afiliere simbolică sau concretă la anumite valori. Actele de limbaj ca interacţiuni *biunivoce* sparg continuu comunicarea cu colectivul, pentru că sudarea viziunilor se petrece greoi. Interlocutorii oscilează între comunicarea standardizată (cu ritualuri de deschidere-închidere, saluturi, preparative înaintea emiterii mesajului) şi comunicarea neconstrînsă, în funcţie de situaţia concretă. Doamnele pot fi şi în salonul particular de vizite a uneia dintre ele, pentru că nu sunt afectate de şablonizarea comunicării publice. Nici nu par, de altfel, înclinate spre o comunicare mai amplă care ar putea fi luată drept mostră de adresă publică. Dau impresia că mai mult se tatonează ori spionează reciproc decît să împărtăşească o viziune şi să

BDD-A25321 © 2007 Galaţi University Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 17:52:32 UTC)

demonstreze, în consecință, capacitate de empatie, de susținere ori de abordare pozitivă a celuilalt.

Ideea prevalentă de haos colectiv este dată de absența unei structurări în raport cu formele de comunicare în grup lărgit şi totodată de menținerea distanței ostile dintre doamnele emancipate şi trioul care include şi prezențe masculine. Retroacțiunea comunicării este săracă; se limitează, de fapt, la forme de rumoare, tăcere sau răspuns verbal minimal.

Adevărul din viață irupe şi dramatizează scena negocierilor, dar perspectiva romanescă asupra situației devine infinit mai interesantă prin umorul cu care Murdoch îşi scrie paginile. Scriitoarea e cunoscută pentru lejeritatea şi simpatia cu care compune cazul personajului „îmbrobodit"; iar pentru situație, în ansamblul şi în deznodământul ei, nota de ilaritate creşte odată cu un grad de "understanding between the beguiler and the beguiled", afirmă Walter Nash, iar noi o vom numi *concordia între păcălici şi păcălit*. Pe de altă parte, felul în care femeile rămîn solidare între ele, cam ciufulite dar fericite, iar bărbații se retrag, şi ei solidari şi înveseliți, poate da de gîndit cu privire la un aspect comic al ambițiilor feministe. Feministele îşi doresc o vizibilitate justițiară, dar s-ar putea, atingîndu-şi unele ținte, să ajungă la invizibilitate prin egalitate cu ceilalți, bărbații, şi nedistingere față de ceilalți, oameni şi ei. De ce este Murdoch o bună scriitoare de comedie? Probabil pentru că vede defecte, dar nu le comentează cu aer dezabuzat.

Referințe

BIDU-VRĂNCEANU, A., C. CĂLĂRAŞU, L. IONESCU-RUXĂNDOIU, M. MANCAŞ, G. PANĂ DINDELEGAN 2000/2005. *Dicționar de ştiințe ale limbii*. Bucureşti: Nemira.

DEAC, I. 2002. *Introducere în teoria negocierii*. Bucureşti: Paideia.

LIICEANU, G. 1997. *Despre limită*. Bucureşti: Humanitas.

LIICEANU, G. 2006. *Despre minciună*. Bucureşti: Humanitas.

MURDOCH, I. 1979. *The Flight from the Enchanter* (FFTE). London: Chatto & Windus.

BDD-A25321 © 2007 Galați University Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 17:52:32 UTC)